Arkhaia Anatolika

e-ISSN: 2651-4664

arkhaiaanatolika.org
Arkhaia Anatolika 9 (2026) 76-92
DOI: 10.32949/Arkhaia.2026.82

Araştırma Makalesi

Selçuklu Kervansarayı Obruk Hanı'ndan Roma ve Erken Bizans Dönemlerine Ait Yeni Mezar Yazıtları

Mehmet ALKAN* **İlker IŞIK****

* Doç. Dr. Mehmet Alkan, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Karaman / Türkiye.
E-mail: mehmetalkan@kmu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4315-2058

** Doç. Dr. İlker Işık, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü, Konya / Türkiye.
E-mail: ilkerarkeo26@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4510-6100

Geliş Tarihi: 18.05.2026
Kabul Tarihi: 21.08.2026
Online Yayın Tarihi: 06.10.2026

Makale Künyesi: Alkan, M. ve İ. Işık. 2026. "Selçuklu Kervansarayı Obruk Hanı'ndan Roma ve Erken Bizans Dönemlerine Ait Yeni Mezar Yazıtları." *Arkhaia Anatolika* 9: 76-92. https://doi.org/10.32949/Arkhaia.2026.82

• Dergide yayınlanan makalenin bilimsel ve hukuki sorumluluğu tamamen yazarlarına aittir.

• Yazarların bu makalenin içeriğiyle ilgili beyan edecekleri herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

• Yazarlar, bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmadığını beyan etmektedir.

• Yazarlar, bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğunu, faydalanılan tüm yayınların kaynakçada belirtildiğini beyan etmektedir.

• Yazarlar, bu makalenin hazırlanma sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca dil bilgisi ve yazım hatalarını kontrol etmek için faydalandıklarını; bu konuda tüm sorumluluğun kendilerine ait olduğunu beyan etmektedir.

• Yazarlar, dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptir ve makaleleri CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayınlanır.

Öz

Antik Perta (Giymir) teritoryumunda yer alan Obruk Hanı, Konya'nın (Ikonion) yaklaşık 70 km kuzeydoğusunda, Karatay ilçesi sınırları içerisindeki Obruk köyünün 1 km güneydoğusunda bulunan Selçuklu kervansarayına verilen addır. Doğal bir obruğun (Kızören Obruğu) hemen yanında yer alan Obruk Hanı, yakın zamanda restore edilerek halka açılmıştır. Selçuklu Dönemi'nde bu kervansarayın inşasında önemli miktarda antik yapı malzemesi ve yazıtlı taş kullanılmıştır. 20. yüzyılın ortalarında, Obruk Hanı'nın duvarlarında ve yakındaki Müslüman mezarlığında yaklaşık yirmi epigrafik buluntu keşfedilmiştir. Obruk Hanı'nın restorasyonu sırasında, bu makalede tanıtılan on üç yeni yazıt daha ortaya çıkarılmıştır.

Obruk Hanı yakınlarında, Selçuklu kervansarayından daha eski herhangi bir yapı kalıntısı bulunmamaktadır. Daha önceki araştırmacılar, Selçuklu kervansarayında kullanılan antik malzemelerin, Obruk Hanı'nın yaklaşık 12 km batısında yer alan önemli bir antik yerleşim olan Perta'dan (Giymir) taşındığını dile getirmiştir. Obruk Hanı'nda bulunan gerek daha önce yayımlanmış gerekse yeni keşfedilmiş yazıtların çoğu, Geç Roma ve Erken Bizans dönemlerine aittir.

Öncelikle Obruk Hanı'nın duvarlarında yeni keşfedilen yazıtları tanıtmayı amaçlayan bu makale, ilk olarak Obruk Hanı'nın tarihi coğrafyasını ve burada bulunan epigrafik belgelerin kökenini ve genel içeriğini incelemektedir. Biri Perta'nın dişil *ethnikon*unu (no. 5: Αὐρηλία Μισσα Περτηνισσα), diğeri ise *khorion* sözcüğünü (no. 13: [Γ]άιος Γενν[ά]διος πρεσβύτερος πρῶτος γενόμενος το[ῦ] χωρίου) içeren iki yeni yazıt, Obruk Hanı'nda bulunan yazıtların en azından bir kısmının Perta dışından buraya getirilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Hristiyan mezar yazıtlarından bazıları, Hristiyanlık memuriyetleri ve inançlarıyla ilgili önemli terim ve ifadeler içermektedir (*diakon*/hizmetçi, *anagnostes*/okuyucu, *presbyteros*/rahip, katolik ve apostolik kutsal kilisesi; εὐμοίρι, οὐδὶς ἀθάνατος "Huzur içinde ol! Hiç kimse ölümsüz değildir" gibi). Birkaç Lykaonia yazıtında da görülen "katolik ve apostolik kutsal kilise" ifadesi (no. 13), İznik ve Konstantinopolis Konsillerinde kabul edilen inançların Perta ve çevresinde de benimsendiğinin bir göstergesidir. Anadolu'da oldukça nadir görülen ve Lykaonia'da ise ilk kez rastlanan "Huzur içinde ol! Hiç kimse ölümsüz değildir" ifadesi (no. 6), Suriye ve Levant kökenlidir ve Obruk Hanı'nda bulunması, Lykaonialı Hristiyanlar ile Doğu Hristiyanları arasındaki etkileşimin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Yazıtların içeriklerine dayalı çıkarımlara ek olarak, makale, antik bir güzergâh üzerinde ve doğal bir su kaynağının hemen yanında bulunan Selçuklu kervansarayının bulunduğu yerde, Selçuklulardan önce de yolcuların ihtiyaçlarını karşılayan bir konaklama yeri veya kontrol binası gibi öncül bir yapının bulunmuş olabileceğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Lykaonia, Perta, Obruk Hanı, Selçuklu kervansarayı, Hristiyan mezar yazıtları, devşirme malzeme.

Arkhaia Anatolika

e-ISSN: 2651-4664

arkhaiaanatolika.org
Arkhaia Anatolika 9 (2026) 76-92
DOI: 10.32949/Arkhaia.2026.82

Research Article

New Funerary Inscriptions from the Roman and Early Byzantine Periods at Obruk Han, a Seljuk Caravanserai

Mehmet ALKAN* **İlker IŞIK****

* Assoc. Prof. Dr. Mehmet Alkan, Karamanoğlu Mehmetbey University, Faculty of Letters, Department of Archaeology, Karaman / Türkiye.
E-mail: mehmetalkan@kmu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4315-2058

** Assoc. Prof. Dr. İlker Işık, Selçuk University, Faculty of Letters, Department of Conservation and Restoration of Cultural Heritage, Konya / Türkiye.
E-mail: ilkerarkeo26@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4510-6100

Received: 18.05.2026
Accepted: 21.08.2026
Published: 06.10.2026

Citation: Alkan, M. and İ. Işık. 2026. "New Funerary Inscriptions from the Roman and Early Byzantine Periods at Obruk Han, a Seljuk Caravanserai." *Arkhaia Anatolika* 9: 76-92. https://doi.org/10.32949/Arkhaia.2026.82

• The authors bear sole responsibility for the scientific and legal aspects of the article published in the journal.

• The authors have no conflicts of interest to declare that are relevant to the content of this article.

• The authors declare that no external funding was used to support this research.

• The authors declare that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and that all sources cited are listed in the bibliography.

• The authors declare that artificial intelligence tools were used solely to check grammar and spelling during the preparation of this article, and they accept full responsibility for this use.

• The authors retain copyright in their work. The article is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Abstract

Obruk Han is a Seljuk caravanserai located within the territory of ancient Perta (Giymir), approximately 70 km north-east of Konya (Ikonion) and 1 km south-east of the village of Obruk, in the Karatay district. Located immediately beside a natural sinkhole (Kızören Obruğu), Obruk Han was recently restored and opened to the public. A substantial quantity of ancient building material, including inscribed stones, was reused in the construction of the caravanserai during the Seljuk period. In the mid-20th century, approximately twenty epigraphic finds were discovered in the walls of Obruk Han and in the nearby Muslim cemetery. During the restoration of Obruk Han, thirteen additional inscriptions were uncovered; these are presented in this article.

In the vicinity of Obruk Han, there are no remains of any structures predating the Seljuk caravanserai. Previous researchers have suggested that the ancient materials reused in the caravanserai were transported from Perta (Giymir), an important ancient settlement situated approximately 12 km west of Obruk Han. Most of the inscriptions found at Obruk Han, both previously published and newly discovered, date to the Late Roman and Early Byzantine periods.

Primarily intended to present the newly discovered inscriptions on the walls of the Obruk Han, this article first examines the historical geography of Obruk Han and the provenance and general content of the epigraphic documents found there. Two of the newly discovered inscriptions—one containing the feminine ethnicon of Perta (no. 5: Αὐρηλία Μισσα Περτηνισσα) and the other the word *chorion* (no. 13: [Γ]άιος Γενν[ά]διος πρεσβύτερος πρῶτος γενόμενος το[ῦ] χωρίου)—suggest that at least some of the inscriptions found at Obruk Han may have been brought there from somewhere outside Perta. Some of the Christian funerary inscriptions contain significant terms and expressions relating to Christian ecclesiastical offices and beliefs in the Lycaonian region, including *diakonos* (deacon), *anagnostes* (reader), *presbyteros* (priest), "the holy catholic and apostolic Church", and εὐμοίρι, οὐδὶς ἀθάνατος ("Be at peace! No one is immortal"). The formula "the holy catholic and apostolic Church" (no. 13), which also occurs in several Lycaonian inscriptions, indicates that the creeds adopted at the Councils of Nicaea and Constantinople were also accepted in Perta and its surrounding territory. The expression "Be at peace! No one is immortal" (no. 6), which is quite rare in Anatolia and is attested here for the first time in Lycaonia, originated in Syria and the Levant. Its occurrence at Obruk Han may be regarded as evidence of interaction between Lycaonian and Eastern Christians. In addition to the conclusions drawn from the contents of the inscriptions, the article proposes that the site of the Seljuk caravanserai, situated along an ancient route and beside a natural water source, may previously have accommodated a structure that served travellers, such as a lodging facility or a control post.

Keywords: Lycaonia, Perta, Obruk Han, Seljuk caravanserai, Christian epitaphs, spolia.

Giriş

Adını doğal obruk gölünden (Kızören Obruğu)[1] ve Selçuklu kervansarayından alan Obruk Hanı, Konya'nın (Ikonion) yaklaşık 70 km kuzeydoğusunda, Karatay ilçesi sınırları içindeki Obruk köyünün 1 km güneydoğusunda yer almaktadır. Günümüzde restorasyonu tamamlanmış ve turizme açılmış olan Selçuklu kervansarayı, Obruk Gölü'nün hemen batı kıyısında inşa edilmiştir. Yapının inşasında özellikle kilise yapılarına ait pek çok devşirme antik mimari parça ve yazıtlı taş ile Hristiyanlık dönemine ait mezar stelleri kullanılmıştır. 2017-2023 yılları arasında tarafımızdan gerçekleştirilen arkeolojik yüzey araştırmaları kapsamında Obruk Hanı bünyesindeki yazıtların yanı sıra hanın karşısında bulunan mezarlık sahasında birçok devşirme eser belgelenmiştir[2]. Mezarlıkta Osmanlı Dönemi'ne ait çok sayıda kitabeli mezar taşı da *in situ* durumdadır. Bu mezarlıkta, mezar taşı olarak kullanılmış devşirme mil taşları[3] ile çoğunluğu Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen Eski Yunanca yazıtlı bazı mezar stelleri de bulunmaktadır. Mezar stellerinin çoğu henüz yayımlanmamıştır. Aşağıda belirtildiği üzere bu makalede, kervansarayın duvarlarında kullanılmış olan daha önce yayımlanmış yazıtlar ile burada ilk kez tanıtılan yeni yazıtların kökenine odaklanılmaktadır. Mezarlıkta tespit edebildiğimiz sekiz yeni yazıt, bu sorunun çözümüne katkı sağlayacak herhangi bir bilgi içermediği ve makalenin hacmini gereksiz yere artıracağı için çalışmaya dahil edilmemiştir.

Geçen yüzyılın başlarında Obruk Hanı'nın duvarlarında ve yıkıntıları arasında tespit edilen, çoğunluğu mezar yazıtlarından oluşan birçok epigrafik buluntu kayda geçirilmiş ve yayımlanmıştır. Kervansarayın bulunduğu yerde ve yakın çevresinde herhangi bir antik yerleşim izi mevcut değildir. Bu nedenle, kervansarayın yapımında kullanılan devşirme mimari parçaların ve yazıtların hangi yerleşimden veya yerleşimlerden getirilmiş olduğu önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu devşirme malzemelerin genellikle Obruk Hanı'nın 12 km batısında yer alan antik Perta (Giymir) kentinden getirildiği düşünülmektedir[4]. Perta'nın antik taşlarının yalnızca Obruk Hanı'na değil, çevredeki Köybaşı, Karadüşen Yayla, İpekler (eski adı Köpekler) ve Koçaş adlı yerleşimlere de taşınmış olabileceği belirtilmektedir[5]. Örneğin, bir parçası[6] Obruk Hanı'nın iç duvarında bulunan ve Hadrianus Dönemi'nde (117-138) yaptırılan bir tapınağın inşasından söz eden yazıt[7] üç parçaya ayrılmış olup diğer iki parçadan biri Hacıhuman'da, diğeri ise Giymir'de (antik Perta) ele geçmiştir.

Bunlara dayanarak, Obruk Hanı'nda ele geçen yazıtların çoğunun Perta kentinin tarihi ve egemenlik alanı açısından önem taşıdığı söylenebilir. Perta adı Obruk Hanı'nda bulunan yazıtlarda, biri hanın girişindeki duvarda dikine duran devşirme sütunda[8], diğeri ise hanın iç

---

[1] Türkiye'deki en büyük obruklardan birisi olup çapı 228 m, derinliği ise 171 m'dir. 1960'lı yıllarda gölün su seviyesinin yüzeye çok yakın olduğu, daha sonra ise yaklaşık 35 m alçaldığı belirtilmektedir, bk. Ertek 2009, 69-70.

[2] Bu çalışmalar Kültür ve Turizm Bakanlığının izniyle Doç. Dr. İlker Işık başkanlığında yürütülen "Konya İli, Karatay ve Altınekin İlçeleri 'Bozdağ Milli Parkı Doğu ve Kuzey Kesimi' Yüzey Araştırması" ile gerçekleştirilmiştir.

[3] French 2012, 121-126 no. 79(A-F) Obruk 1-6.

[4] *MAMA* VIII, xiv; Belke ve Restle 1984, 210 *s.v.* Obruk Hanı; Breytenbach ve Zimmermann 2018, 226. Obruk Hanı'nın daha önce yayınlanmış yazıtları *MAMA*'nın 8. cildinde Perta kenti altında yer almaktadır; aynı şekilde, Obruk Hanı yazıtlarında geçen bütün şahıs isimleri *LGPN* V.C cildinde Perta kentine atfedilerek derlenmiştir.

[5] Robert 1965, 58; Belke ve Restle 1984, 213 *s.v.* Perta.

[6] *MAMA* VIII, no. 259.

[7] Mitchell 1993, 96 dn. 178 (= *SEG* 43, no. 992; *MAMA* XI, no. 309).

A (Hacıhuman) B (Obruk Hanı) C (Giymir)

[ὑπὲρ τῆς τοῦ Αὐ]τοκράτορ[ος Καίσαρ]**ος Τραια**[νοῦ] Ἀδριανοῦ αἰ[ωνίου διαμονῆς]

[- - - - - - - (?)Δι]οκλῆς Σε[- - - - ἱ]**ερεὺς Διὸ**[ς καὶ] πρόβουλο[ς - - - - - - - - - - -]

[- - - - - - - - - -] εἰς κατασ[κευὴν] **τοῦ τε ν**[αοῦ καὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Σεβαστοῦ (?)]

"[Ebed müddet] Imperator Caesar Traianus Hadrianus [için], Zeus rahibi ve proboulos (yüksek memur/magistrat) [Di?]okles Se[---], [---] t[apınak ve imparator heykelinin] inşası için".

[8] Oberhummer ve Zimmerer 1899, 308 no. 11 (= *MAMA* VIII, no. 270; *ICG* no. 449). MS 500-650 yılları arasına

duvarında kullanılmış bir mezar yazıtında[9] olmak üzere iki kez *ethnikon* olarak geçmektedir. Hanın girişindeki sütun, Perta kentine tanınan "tanrısal/imparatorluk ayrıcalıkları"ndan söz eden resmi bir yazıt taşımaktadır. Bu metnin aynısı, Koçaş'ta bulunan bir sütun üzerinde de yer almaktadır. Her iki sütun da *in situ* değildir; ancak bunlar Perta'dan taşınmadıysa, gerçekten biri Perta'nın yaklaşık 7 km batısında yer alan Koçaş'ta, diğeri de 12 km doğusunda yer alan Obruk yakınlarında dikilmiş olabilir. Aynı metnin iki ayrı sütun üzerine yazılmış olması, söz konusu ayrıcalıkların mekânsal sınırlarını işaretlemek üzere tasarlandığını, yani Perta kentinin egemenlik alanını gösteren sınır noktalarına dikildiğini göstermektedir. Pertalılara verilen ayrıcalıkların içeriği belli değildir, ancak bu ayrıcalıkların kiliselere verilen *asylum*/sığınma hakkıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir[10]. Alınan kararın, tıpkı mil taşlarında olduğu gibi, sütunlar üzerine yazılmış olması da bu sütunların kentin egemenlik alanından geçen yol üzerine dikildiğini düşündürmektedir. Pertalılara verilen imtiyazı bildiren yazıt gerçekten Obruk'ta yol üzerinde dikilmişse burasının Perta teritoryumunun doğu kapısı/girişi olduğu söylenebilir.

Obruk Hanı ve yakın çevresinin Perta teritoryumunun bir parçası olduğu kolayca söylenebilir ancak Obruk Hanı'nın duvarlarındaki yazıtların tümünün Perta kent merkezinden taşınıp taşınmadığı belirsizliğini korumaktadır. Aşağıda tanıtılan yazıtlardan özellikle ikisi (no. 5 ve no. 13), Obruk Hanı yazıtlarının bir kısmının Perta teritoryumundan ve belki daha uzak yerleşim yerlerinden taşınmış olabileceğini düşündürmektedir.

Figür 1: Obruk Gölü ve Obruk Hanı'nın kısmi restorasyon görüntüsü *(https://www.aa.com.tr/tr/yasam/tarihi-ve-dogal-guzelligin-bulustugu-mekan-obruk-hani/1075931)*

tarihlenen bu yazıt ve çevirisi: [θεῖ]α προνό|[μι]α φιλοτιμη|θέντα παρὰ | τῶν θεοφυ|λάκτων ἡ|μῶν δεσπ(οτῶν) | διὰ Καλλιν[ί]|κου τοῦ ἐνδο|ξοτ(άτου) ἀπὸ ὑπ(άτων) | τοῖς τὴν Περ|τέων οἰκοῦσ(ι) | πόλ(ιν) *"Merhum Efendilerimiz tarafından Pertalıların kentini iskân edenlere en parlak fahri konsül Kallinikos aracılığıyla verilen tanrısal/imparatorluk imtiyazları"*.

[9] Bu yazıt ilk kez burada yayınlanmaktadır, bk. aşağıda no. 5.

[10] *MAMA* XI, no. 310.

Epigrafik Araştırmalar ve Yazıtların Genel Muhtevası

Obruk Hanı civarından ele geçen Latince yazıtlı miltaşları, David H. French tarafından derlenmiş olup *Roman Roads and Milestones of Asia Minor* başlıklı seri eserinin 3. cildinde yeniden edisyonları yapılarak yayınlanmıştır[11]. Bu miltaşları, İmparator Nerva (MS 96-98), Hadrianus (117-138), Septimius Severus (MS 193–211) ve Valens – Gratianus – II. Valentinianus'un yönetim zamanlarından kalmadır. MS 96-98 ile 375-378 yılları arasında, Obruk Hanı'nın yakın çevresinde gerçekleşen Roma idaresi altındaki yol yapım/onarım faaliyetlerine ışık tutmaktadır. İlk olarak Nerva zamanında dikilen dört miltaşı Valens – Gratianus – II. Valentinianus zamanında ikinci kullanıma sahne olmuştur. Bu durum, Nerva zamanında yapılan yahut tamirat gören yolların yaklaşık üç asır sonra yeniden onarıldığını göstermektedir. Obruk Hanı'nda tespit edilen bu miltaşlarının Savatra'dan (Yağlıbayat) geçen Güney Lykaonia yoluna ait olabilecekleri tahmin edilmektedir[12].

Miltaşlarının dışında kalan yazıtlar *Monumenta Asiae Minoris Antiqua* (MAMA) adlı *corpus* (külliyat) serisinin VIII. cildinde yer almaktadır. Bu yazıtların çok büyük kısmı Hristiyanlık dönemine ait olup, C. Breytenbach ve C. Zimmermann'ın editörlüğünde kurulan ve internet üzerinden erişilen, *Inscriptiones Christianae Graecae* (ICG) adı altında derlenen Hristiyan yazıtları kataloğunda daha fazla yorumla birlikte yer almaktadır[13]. Mezar ve dua yazıtlarının genel özellikleri ise şöyle özetlenebilir: Çeşitli bölgelerden pek çok mezar yazıtında görülen tipik μνήμης χάριν "anısı vesilesiyle" ifadesi Obruk Hanı'nda bulunan mezar taşlarının bazılarında da karşımıza çıkmaktadır. Hristiyanlık dönemi mezar yazıtlarının[14] bir kısmı çok yaygın olarak kullanılan ἐνθάδε κεῖται / ἐνθάδε κατάκειται "(filanca) burada yatıyor" diye çevrilen ifade biçimiyle kaleme alınmıştır. Hristiyanlık dönemi dua yazıtları ise çok sık karşılaşılan ve "Ey Efendim yardım et" diye çevrilen K(ύρι)ε βοήθει biçiminde formüle edilmiştir. Hristiyan mezar yazıtlarından üçü ΧΜΓ kısaltmasıyla başlamaktadır[15]. Bu kısaltmanın açılımı için çeşitli öneriler sunulmuş[16] olmakla birlikte en yaygın kabul göreni "Meryem Mesih'i doğurdu/Meryem'in oğlu Mesih" anlamında Χ(ριστὸν) Μ(αρία) γ(εννᾷ) açılımıdır. Dini metinlerde de kullanılan bu kısaltma, Tanrı'yı ya da İsa'yı yardıma çağıran yazıtlarda yaygın olarak görülmektedir[17]. Yazıtların birinde[18] Baba-Oğul-Kutsal Ruh teslis/üçleme inancına rastlanmaktadır. Hristiyanlık dönemi yazıtlarında, *presbyteros*[19] "yaşlı, saygın; rahip", *diakon*[20] "kilise hizmetçisi", *anagnostes*[21] "ayinlerde İncil okuyucu" dini memuriyet adları görülür[22]. Burada tanıtılan yeni bir yazıtta (no. 13) da "Katolik/evrensel ve apostolik/havarisel kutsal kilisesi" zikredilmektedir.

---

[11] French 2012, 121-128 no. 79(A-H) Obruk 1-8. Obruk Hanı'nın da içinde yer aldığı Lykaonia bölgesinin diğer miltaşları listesi için bk. Ballance 1958, 230.
[12] Ballance 1958, 232.
[13] *ICG* no. 449-463.
[14] Obruk Hanı'nda bulunan Hristiyanlık dönemi yazıtlarının genel bir değerlendirmesi için bk. Breytenbach ve Zimmermann 2018, 226-229.
[15] *MAMA* VIII, no. 274 (= *ICG* no. 457); Oberhummer ve Zimmerer 1899, 310-311 no. 18 (= *MAMA* VIII, no. 275; *SGO* III, no. 14/08/01 Perta; *ICG* no. 453); Oberhummer ve Zimmerer 1899, 308-309 no. 12 (= *MAMA* VIII, no. 279; *ICG* no. 450).
[16] Öneriler için bk. Németh 2016, 43-48.
[17] Breytenbach ve Zimmermann 2018, 227.
[18] *MAMA* VIII, no. 277 (= *ICG* no. 458).
[19] *MAMA* VIII, no. 272 (= *ICG* no. 455).
[20] *MAMA* VIII, no. 274 (= *ICG* no. 457); Oberhummer ve Zimmerer 1899, 310 no. 17 (= *MAMA* VIII, no. 280; *ICG* no. 452); ve burada yayınlanan yeni bir yazıt (no. 9).
[21] Bk. aşağıda no. 6.
[22] Söz konusu bu memuriyetlerin sosyal statüsü, görevleri ve Lykaonia bölgesinde bu görevleri yerine getirmiş kişiler hakkında detaylı bilgi için bk. Breytenbach ve Zimmermann 2018, 596-665.

Aşağıda tanıtılan ve büyük çoğunluğu Hristiyan mezar stellerinden oluşan 13 yeni epigrafik buluntunun tamamı Selçuklu Kervansarayı olan Obruk Hanı'nın duvarlarında tespit edilmiştir. Yazıtlardan yalnızca biri hanın dış cephesinde, diğerleri ise iç duvarlarında yer almaktadır. Bunların önceki araştırmacıların gözünden kaçmış olması, hanın araştırmalar sırasında atıl durumda olmasından kaynaklanmış olabilir. Restorasyon sonrasında Obruk Hanı'nın iç mekânı restoran ve etnografik sergi salonları olarak düzenlendiği için duvarlarındaki devşirme yazıtların çoğu artık görünmez durumdadır. Yazıtlar, restorasyon öncesinde yürüttüğümüz yüzey araştırmaları sırasında fotoğraflanmıştır.

Yeni Yazıtlar

No. 1: Appe ve oğlu Pasikrates'in mezarı

Hanın duvarında devşirme olarak kullanılmış mermer mezar steli. Stelin ortasında, oldukça fazla tahrip olmuş kabartma bir çerçevenin alt kısmı görülmektedir, muhtemelen içinde ayakta duran bir kadın figürü vardı. Yazıtın ilk satırları tahribattan dolayı silinmiştir.

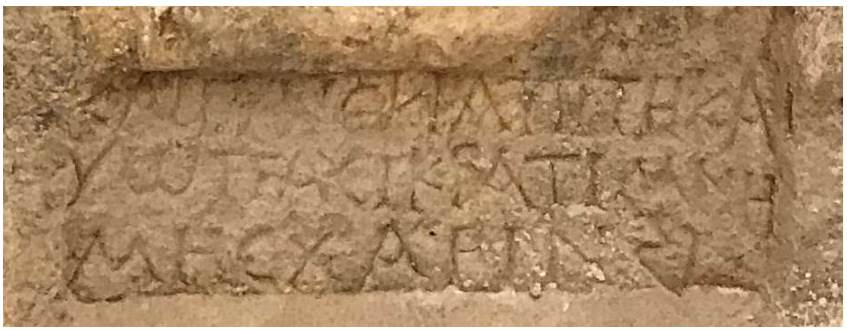
Figür 2a: Yazıt no. 1

[- - - - - - - - - - - -]
[- - - - - - ἑαυτῷ?]
καὶ γυνεκὶ Απ̣πῃ καὶ
2 υ(ἱ)ῷ Πασικράτι μνή-
μης χάριν.

"[- - - kendisi(?)] ve karısı Appe ve oğlu Pasikrates için hatıraları vesilesiyle".

Αππη[23] yerel bir kadın adı olup Perta'da bir mezar yazıtında[24] da görülmektedir. Kaybolan ilk satırlarda steli yaptıran şahsın, yani Appe'nin kocasının adı yazılı olmalıydı. Pasikrates ismi Obruk Hanı'nın daha önce yayımlanmış üç yazıtında[25] ve buradaki yeni yazıtta (no. 4) ortaya çıkmaktadır. Pasikrates'in Obruk Hanı civarındaki yaygın isimlerden biri olduğu söylenebilir[26].

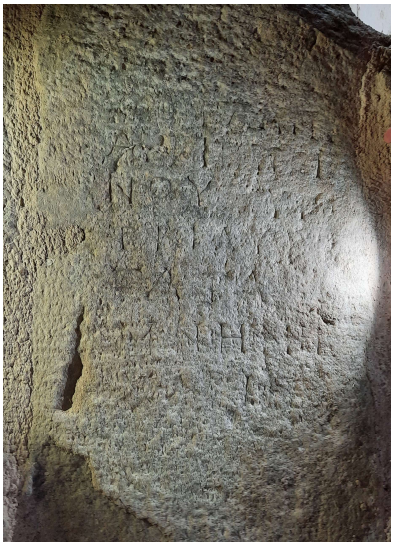
Tarihleme: Harf karakterleri ve ortografik özelliklere (γυνεκὶ) göre MS 3. yüzyıl.

Figür 2b: Yazıt no. 1 detay

[23] Zgusta 1964, 73-74 § 66-13.
[24] *MAMA* XI, no. 321.
[25] *MAMA* VIII, no. 273 (= *ICG* no. 456), 274 (= *ICG* no. 457), Oberhummer ve Zimmerer 1899, 310-311 no. 18 (= *MAMA* VIII, no. 275; *SGO* III, no. 14/08/01 Perta; *ICG* no. 453).
[26] Bu isim, Perta kentinden iki mezar yazıtında (*MAMA* XI, no. 320, 323) ve Obruk Hanı'nın yaklaşık 15 km güneydoğusunda yer alan Komitanassos (Ortakuyu) yerleşim yerinden bir adak yazıtında geçmektedir, bk. *MAMA* XI, no. 365.

No. 2: Aurelia Tata'nın mezar taşı

Figür 3: Yazıt no. 2

Han içinde, duvarda devşirme olarak kullanılmış mermer mezar steli. Yazıtın ilk satır(lar)ı okunamayacak kadar silinmiş durumdadır.

[- - - - - - - -]
[. . .]Ạ[.]Ị̣[1/2]
2 Ἀ[γρ]ιππεί-
νου [θ]υγ[α]-
4 τρί Αὐρ.
Τατᾳ
6 μνήμης
χάριν.

"[- - -] Agrippinus'un kızı Aur(elia) Tata anısına".

Latin Agrippinus adı Obruk Hanı'nda yenidir ve Perta'da da görülmez. Anadolu'da oldukça yaygın görülen yerel kadın adı Tata[27] ise Obruk Hanı'nda yeni olmakla beraber Perta'da iki kez[28] belgelenmiştir.

Tarihleme: MS 212 yılı *terminus post quem*dir.

No. 3: Kırık bir mezar steli

Hanın iç duvarında devşirme olarak kullanılmış gri mermerden mezar steli. Alt tarafı kırık, üst tarafı profillendirilmiştir. Ön cephesi iki silme ile çerçevelendirilmiştir.

[4/5]ỌṆẠ
2 [2/3]ỴNH[. .]
[. .] ἀνέ̣σ[τ]ησ[ε]
4 [μ]ν[ήμης]
[χάριν].

"[- - -] anısı için dikti".

İkinci satırda korunan harfler γυνὴ (kadın, eş) sözcüğüne ait olabilir ve bu durumda stelin bir kadın tarafından kendi kocası için yaptırıldığı düşünülebilir.

Figür 4: Yazıt no. 3

Tarihleme: Roma İmparatorluk Dönemi?

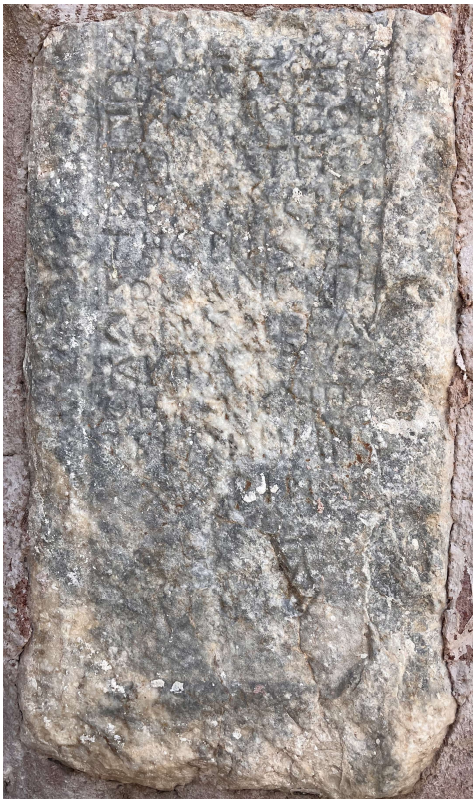
No. 4: Aurelius Pasikrates'in ailesine ait mezar steli

Hanın kuzey yönünde dış cephe duvarında devşirme malzeme olarak kullanılmış, gri mermerden yapılmış dikine dikdörtgen mezar steli. Üst tarafı kırıktır. Yazıt bir çerçeve içine alınmıştır. Yazıtın alt tarafında özensiz işlenmiş bir haç sembolü görülmektedir.

[27] Zgusta 1964, 494-495 § 1517-1.
[28] *MAMA* XI, no. 322-323.

[- - - - - - - - -]
[καὶ Νικά]-
νορι Πα-
σικράτους κ[αὶ]
γυναικὶ Ζόῃ
γλυ[τ]άτῃ
Αὐρ. Πασικρά-
της Νικάνο-
ρος ἀνέστη-
σεν τοῖς γλυ-
κυτάτοις
μητρὶ καὶ πα-
τρὶ μνήμης
χάριν.

"Nikanor'un oğlu Aur(elius) Pasikrates pek tatlı annesi [- - -] ve babası Pasikrates oğlu [Nika]nor ve pek tatlı eşi Zoe için hatıraları vesilesiyle (bu steli) dikti".

Figür 5: Yazıt no. 4

Sat. 10-11'deki μητρὶ καὶ πατρὶ sözcüklerinden ve bu sözcüklerin sıralamasından anlaşıldığı üzere, yazıtın başındaki kayıp satır veya satırlarda mezarı yaptıran şahsın annesinin adı yer alıyordu.

Sat. 4: γλυ[τ]άτῃ sözcüğü, γλυκυτάτῃ biçiminde yazılmalıydı; sözcüğün tamamlanması için κυ harflerinin sığabileceği kadar boşluk yoktur. Aynı sözcük satır 8-9'da doğru yazıldığına göre burada bu iki harf unutulmuş olmalıdır. Bununla beraber, -κυ- harflerinin düşürülerek yazılmış olan bazı örnekleri İç Anadolu'da birkaç yazıtta görülmektedir[29].

Yazıtta geçen şahıs adları Nikanor, Pasikrates ve Zoe yaygın görülen isimlerdir. Nikanor adı Obruk Hanı ve civarında yenidir. Pasikrates adı yukarıda no. 1'de değinildiği üzere Obruk Hanı civarında sevilen isimlerden biridir, aynı zamanda Lykaonia Bölgesi'ndeki Hristiyanlar arasında nadir sayılmayacak oranda kullanıldığı görülmektedir[30]. Anadolu'nun iç bölgelerinde yaygın görülen ve Hristiyan kadınlar arasında popüler olan Zoe (Ζόη=Ζώη)[31] adına Obruk Hanı'nda bir Hristiyan mezar yazıtında rastlanmaktadır[32]. Perta'da da bir haç sembollü ve "kutsal bakire Zoe" yazıtlı bir stel[33] bilinmektedir.

Tarihleme: Roma İmparatorluk Dönemi, MS 212 yılı *terminus post quem*dir. Yazıtın içeriğinde Hristiyanlığa dair herhangi bir bilgi mevcut değildir. Altındaki haç sembolü ise muhtemelen daha sonraki dönemde işlenmiştir.

[29] *MAMA* VII, no. 29: τῇ γλυ|τάτῃ συμβίῳ Δόμνῃ; *RECAM* 2, no. 321: τῷ γλ|υτάτῳ μου ἀνδρὶ; *MAMA* IV, no. 264: τέ|[κνοις ἰδ]ίος γλυτάτοις.
[30] Breytenbach ve Zimmermann 2018, 227 dn. 726.
[31] *LGPN* V.C, *s.v.* Ζώη; Breytenbach ve Zimmermann 2018, 143 dn. 98.
[32] Oberhummer ve Zimmerer 1899, 308-309 no. 12 (= *MAMA* VIII, no. 279; *ICG* no. 450).
[33] *MAMA* XI, no. 337.

No. 5: Pertalı Missa'nın kocası Dorotheos'un mezar taşı

Figür 6: Yazıt no. 5

Han içinde duvarda devşirme malzeme olarak kullanılmış mermer mezar steli[34]. Alt tarafı kırıktır. Stelin üst tarafına büyükçe bir haç sembolü işlenmiştir. Haçın alt kolunun ucu çatallıdır.

Αὐρ ηλία
Μισ σα Πε-
ρτην ισσα
τῷ γ λυκ-
υτάτῳ *vac.*
μου ἀνδρὶ
Δωροθέῳ
στήλην μ-
νήμης χά-
ριν.

"(Ben) Pertalı Aurelia Missa, bu steli pek tatlı kocam Dorotheos için hatırası vesilesiyle (yaptırdım)".

Sat. 2: Μισσα/Missa yeni bir yerel kadın adıdır.

Sat. 2-3: Περτηνισσα (Pertenissa), Perta kent adının dişil formda *ethnikon*u olmalıdır; tıpkı Λυκαόνισσα[35] örneğinde olduğu gibi -ισσα/-σσα eki almıştır. Perta'da (Giymir) ele geçen yazıtlarda kentin *genetivus* çoğul halde *ethnikon*u Περτηνῶν | ἡ βουλὴ | καὶ ὁ δῆμος[36] (Pertalıların Danışma ve Halk Meclisleri) ve ̣τοῖς τὴν Περτέων οἰκοῦσι | πόλιν[37] (Pertalıların kentini iskân edenlere) ifadelerindeki gibi belgelenmiştir. *Genetivus* çoğul haldeki Περτηνῶν *nominativus* halde Περτηνοί, *genetivus* çoğul haldeki Περτέων ise *nominativus* halde Περτεῖς olmalıdır[38].

Sat. 7: Yaygın bir isim olan Δωρόθεος, Obruk Hanı yazıtları içinde yalnızca bu yazıtta belgelenmiştir. Bununla birlikte Obruk Hanı'nın yaklaşık 15 km güneydoğusundaki Ortakuyu (Komitanassos) yakınındaki Dayıkuyusu Yaylası'nda bir mezar yazıtında[39] bulunmaktadır.

Tarihleme: Yazıtla iç içe duran haç sembolü mezar sahibinin Hristiyan olduğunu açıkça göstermektedir. Bu nedenle MS 4. yüzyıl veya sonrasına tarihlendirilebilir.

No. 6: *Anagnostes* Konon'un mezar taşı

Hanın iç duvarında, gri renkli yerel taştan yapılmış mezar steli. Stelin üst kısmı kırıktır. Çift bordürle çevrelenmiş bir *tabula* içindeki yazıtın satır çizgileri belirgin bir şekilde görülmektedir[40]. Son satır çerçeve dışına taşmıştır. Yazıtta mümkün olan her durumda birleşik/ligatür yazım kullanılmıştır.

[34] Ölçüleri: Yükseklik: 75 cm; Genişlik: 42 cm; Harf yüksekliği: 2-3 cm.
[35] *SEG* 39, no. 832.
[36] *MAMA* VIII, no. 263.
[37] *MAMA* VIII, no. 270.
[38] Robert 1965, 58.
[39] *MAMA* XI, no. 368.
[40] Ölçüleri: Yükseklik: 62 cm; Genişlik: 32 cm; Harf yüksekliği: 3-3,5 cm.

μνήμη Κόνω-
2 νος ἀναγν-
ώσ(του)· εὐμοίρι,
4 οὐδὶς ἀθάνα-
vac. τος. *vac.*

Figür 7: Yazıt no. 6

"(Bu,) okuyucu (anagnostes) Konon'un mezar anıtı(dır); Huzur içinde ol, hiç kimse ölümsüz (değildir)".

Sat. 3: εὐμοίρι = εὐμοίρει.

Sat. 4: οὐδὶς = οὐδείς.

Aşağıdaki yazıtta (no. 7) da geçen Κόνων adı Obruk Hanı'nda yenidir. Perta'da da daha önce belgelenmemiştir.

Birkaçı Lykaonia'dan olmak üzere Anadolu'da otuzdan fazla ἀναγνώστης (okuyucu) belgelenmiştir. Kilise ayinlerinde kutsal metinlerden okuma yapan ve çoğunlukla genç yaşta bu görevi yerine getiren bu kişilerin rahiplik ve başka memurluklar da yaptığı bilinmektedir[41]. Obruk Hanı'nın yaklaşık 20 km batısında bulunan Zulmanda Hanı'nda (Koçyaka Mahallesi) bulunan bir yazıtta[42] Patricius adlı bir *anagnostes*in *ekklesia*yı ve halkı kutsadığı kaydedilmektedir.

Yazıtın ikinci kısmını oluşturan, ölen kişiye seslenilen "veda" cümlesi (εὐμοίρι, οὐδὶς ἀθάνατος) bir Hristiyanlık geleneği olup özellikle Suriye ve Levant bölgelerinde daha yaygın görülmektedir[43].

Tarihleme: Harf karakterleri ve yazıtın içeriğine göre MS 4.-7. yüzyıllar arası.

No. 7: Konon'un mezar steli

Hanın içinde, iki kemer arasında yapı taşı olarak kullanılmış kireç taşından mezar steli. Duvara ters bir şekilde yerleştirilen stel alt ve üst tarafından kırık durumdadır. Ortasında büyük bir haç sembolünün sadece alt kolu görülmektedir. Yazıt haçın alt kolunun her iki yanındaki alana yazılmıştır. İlk satırları hizalı değildir.

Χριστὲ
μνή- ἀνάπ-
2 μη Κό- αυσον.
νων-
4 [ος],

"Konon'un mezar anıtı. Ey Mesih (ona) huzur ver".

Tarihleme: Yazıtın içeriği ve haç sembolünden dolayı MS 4.-7. yüzyıllar.

[41] *Anagnostes*ler hakkındaki epigrafik belge ve daha fazla yorum için bk. Breytenbach ve Zimmermann 2018, 663-665.
[42] Alkan ve Işık 2020, 539-541 no. 5.
[43] Robert 1978, 414-415; Kokkinos ve Politis 2022, 102, 106; Dahari ve Di Segni 2009.

Figür 8a: Yazıt no. 7

Figür 8b: Yazıt no. 7 detay

No. 8: Metris(?) adlı Hristiyan bir kadının mezar taşı

Hanın iç duvarında devşirme malzeme olarak kullanılmış gri mermerden yapılmış mezar steli. Stelin üst kısmı kırıktır. Yazıt kabartma bir *tabula* içine çizilmiş bir haç sembolünün her iki yanına yazılmıştır.

K(ύρι)ε βο-
2 ήθη
τὴν σὴν
4 δούλιν
MHT[.]I[.].

"Ey Efendi(m), senin kulun Metris'e(?) yardım et".

Sat. 5: MHT[.]I[.] stelin sahibi kadının *accusativus* halde ismi olmalıdır. Dördüncü harf ilginç bir formda yazılmış. Muhtemelen *rho* harfi yerine bu işaret kullanılmıştır. Son harf büyük olasılıkla *ny* (N) idi ve sol bacağının en alt kısmı ile sağ alt köşesine ait izi taş üzerinde fark edilebilmektedir. Böylece, bu isim *accusativus* olarak Μήτριν diye deşifre edilebilir. Bu formda, Smyrna'da bir yazıtta geçen Μήτριν, Hermogenes'in kızı olarak anılmaktadır. Bu ismin *nominativus* hâli için iki olasılık önerilmektedir: Μήτριον ve Μητρίς[44].

Tarihleme: Haç sembolü ve yazıtın içeriğinden dolayı MS 4.-7. yüzyıllar arası.

Figür 9a: Yazıt no. 8

Figür 9b: Yazıt no. 8 detay

[44] *I.Smyrna,* no. 80. Ayrıca bk. Robert 1960, 242 N. 38.

No. 9: *Diakon* Domnos'un mezar taşı

Han içinde, duvarda yapı malzemesi olarak kullanılmış kireçtaşı mezar steli. Yazıt büyükçe ve özenle işlenmiş olan Malta haçının kolları arasına yazılmıştır.

Δόμνος
2 διάκων.

"Hizmetçi Domnos (burada yatıyor)".

Δόμνος ve dişil formu Δόμνα Anadolu'da oldukça yaygın görülen ve hem paganlar hem de Hristiyanlar tarafından kullanılan popüler isimlerdir. Domnos adında başka bir *diakon*a Obruk Hanı'ndan daha önce yayınlanmış bir yazıtta[45] rastlanmaktadır (Δόμνῳ ἀγνῷ δειάκονι). Aşağıdaki yazıtta (no. 10) Domnos adlı diğer bir şahıs daha karşımıza çıkmaktadır.

Tarihleme: Erken Hristiyanlık Dönemi, MS 4.-7. yüzyıllar arası.

Figür 10a: Yazıt no. 9

Figür 10b: Yazıt no. 9 detay

No. 10: İki yazıtlı mezar steli, Domnos ve Khionnes'in mezar yazıtları

Hanın iç duvarında, yatay yerleştirilmiş, kireçtaşından mezar steli. Stelin ortasında haç sembolünü içine alan iki sütunun taşıdığı bir kemer ve kemerin üstüne yazıtlı bir *tabula ansata* işlenmiştir. İkinci bir yazıt stelin sol tarafındaki silmeye ve sütun üzerine yatay olarak yazılmıştır. Stel iki kez mezar taşı olarak kullanılmış olabilir.

Tabula ansata içindeki yazıt:

μνήμη Δόμ-
2 νου ΚΩΝ[1/2]-
ΟΥ̣

"Konon(?) *oğlu Domnos'un mezarı".*

Stelin sol kenarındaki yazıt:

[1/2]Π̣Υ̣Λ̣[-*ca.* 5-]
2 † ἐνθάδε κατάκητε Χιόνν[η]ς̣.

"Khionn[e/i]s burada yatıyor".

Figür 11a: Yazıt no. 10

[45] Oberhummer ve Zimmerer 1899, 310 no. 17 (= *MAMA* VIII, no. 280; *ICG* no. 452).

Χιόννης[46] çok nadir görülen Yunanca bir isimdir, bilinen birkaç örneği sadece Boiotia'da belgelenmiştir.

Tarihleme: Erken Hristiyanlık Dönemi, MS 4.-7. yüzyıllar arası.

Figür 11b: Yazıt no. 10 detay

Figür 11c: Yazıt no. 10 detay

No. 11: Kırık bir mezar taşı

Han duvarında devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Kireçtaşından yapılma eserin üst ve alt tarafı kırık durumdadır. Yazıtın ilk satır(lar)ı kayıp. Yazıtın alt tarafında üç sütun betimi görülmektedir.

[- - - - - -]

† μην(ὶ)

2 Μαΐου, ἰ(ν)δ(ικτίωνος) ι΄.

"[---], Mayıs ayında, Indictio 10".

Tarihleme: MS 4.-7. yüzyıllar arası.

Figür 12a: Yazıt no. 11

Figür 12b: Yazıt no. 11 detay

[46] *LGPN* III.B, *s.v.* Χιόννης.

No. 12: Haç sembollü bir mezar taşı?

Gri mermerden yapılmış, kiliseye ait mimari bir parça, muhtemelen pencere kenarı. Duvara ters yerleştirilmiş. Üzerinde kemer ve bir haç sembolü çizilmiş. Haçın kolları arasında 3 yahut 4 harften oluşan bir yazıt yer almakta. Bu harfler kısaltma olabilir.

[.]? Ω † AN

Mevcut harflerin Iohannes adının kısaltılmış biçimi olduğu varsayılabilir ve bu durumda [I]ωάν(νου) "Iohannes'in (mezarı)" diye tamamlanabilir. Ancak, burada başka bir isim de söz konusu olabilir; çünkü *alpha*nın yatay kırık çizgisi ile X harfi birleştirilmiş gibi görünüyor.

Tarihleme: Haç sembolünden dolayı MS 4.-7. yüzyıllar arası.

Figür 13a: Yazıt no. 12

Figür 13b: Yazıt no. 12 detay

No. 13: Rahip [G]aius Gennadios'un çocuklarının mezarı

Hanın içinde duvarda devşirme olarak kullanılmış, kireçtaşından mezar steli.

[- - - - - - - - -]?
. . .[- - - - ἐν?]
2 τῇ κατολικῇ
κὲ ἀποστο-
4 λικῇ ἁγίᾳ
ἐκ<κ>λησίᾳ·
6 [Γ]άιος Γενν[ά]-
διος πρεσβύ-
8 τερος πρῶ-
τος γενό-
10 μενος το[ῦ]
χωρίου
12 τὰ τέ [v.] κ-
να αὐτο[ῦ]
14 [v.] ἀνέστ[η]-
[v.] σεν μνή-

Figür 14: Yazıt no. 13

 DOI: 10.32949/Arkhaia.2026.82

16 [v.] μης χάριν,

ἐτῶν

18 [.]Ϙ

"Katolik ve apostolik kutsal kilisesinde [- - -]; khorion'un/yörenin önde gelen rahibi olan [G]aius Gennadios (bu steli) çocukları anısına dikti. [.]7(?) yaşında".

Sat. 2: κατολικῆ (καθολικῆ).

Sat. 17-18: Mezarı yaptıran şahsın yaşı olmalıdır. Harfler net okunamamaktadır. Ϙ'nın önünde *rho*ya veya *koppa*ya benzer bir harf görülmektedir. Ancak bu durum şahsın 107 veya 97 gibi oldukça ileri bir yaşta olduğunu gösterir ki bu da pek makul görünmemektedir.

"Katolik ve apostolik kutsal kilise" ifadesi, MS 3. yüzyıldan itibaren Hristiyanlık edebi kaynaklarında kullanılmaya başlanmış, İznik ve Konstantinopolis konsillerinde alınan inanç bildirgelerinde de Tanrı'nın kilisesi "Katolik ve Apostolik/Evrensel ve Havarisel" diye adlandırılmıştır[47]. "Katolik ve apostolik kutsal kilise" ifadesi Lykaonia Bölgesi'nde ele geçen birkaç mezar yazıtında daha görülmektedir[48]. Lykaonia yazıtlarında görülen "katolik ve apostolik kutsal kilisesi", "ortodoks kilisesi", "en kutsal kilise" ve "Novatian/Kataran kilisesi" ifadeleri genellikle kilise yetkililerinin hangi Hristiyan cemaate bağlı olduklarını gösteren birer kimlik göstergesi işlevi görmekteydi[49]. Yukarıdaki yazıt da kırsal yerleşimlerde örgütlü kilise yapısının, yerel din adamı hiyerarşisinin ve kurumsal Hristiyan kimliğinin varlığına işaret eden önemli bir epigrafik belge olarak değerlendirilebilir.

Satır 11'de yer adı verilmeksizin kullanılan χωρίον (*khorion*) sözcüğü ile kastedilen yer belirsiz kalmaktadır. Lykaonia Bölgesi'nde sadece Çeşmelisebil'de ele geçen bir mezar yazıtında Gdanmaa ve yakınlarında olması gereken Kristenos/Kristenon yerleşimleri için *khorion* tanımlaması kullanılmaktadır[50]. Kuzey Lykaonia'da Aksylon/Axylon bölgesinin doğusunda, Sarayönü ilçesi (Laodikeia Katekekaumene/Combusta) sınırları içinde bir ova yerleşimi olan Çeşmelisebil/Gdanmaa, Phrygia kenti Amorion'dan gelip Kongussos (Konya-Altınekin) üzerinden doğuya giden yol üzerindedir[51]. Gdanmaa yerleşimi Obruk Hanı'nın kuş uçumu yaklaşık 75 km kuzeybatısındadır. Bu mesafe, yukarıdaki stelin Çeşmelisebil'den Obruk Hanı'na taşınması için biraz uzak görünmekle birlikte, Gdanmaa'nın 4. yüzyıldan itibaren bir piskoposluk merkezi olduğu ve Çeşmelisebil'de Hristiyanlık döneminden 30'dan fazla yazıt[52] ele geçmiş olması da dikkate değer bir durum arz etmektedir[53].

---

47 Breytenbach ve Zimmermann 2018, 710, 771-772.

48 *ICG* no. 316 (Ikonion): Σέλευκος πρεσβίτε|ρος τῆς καθολικῆς καὶ ἀ|ποστολικῆς ἁγίας τοῦ |[θ]εοῦ ἐκλησίας ἐνθά|δε κῖμε ἐν Χρ(ιστ)ῷ Ἰ(η)σ(ο)ῦ[. . .] θεράπων καὶ - - - *"(Ben) Katolik ve apostolik Tanrının kutsal kilisesi rahibi Seleukos, burada İsa Mesihin huzurunda onun bir hizmetçisi olarak yatıyorum - - -".* *ICG* no. 327 (Ikonion): Μνήμη ℣ εἰερέ|ων τῆς κατο|λικῆς κὲ ἀποσ|τολικῆς ἁγίας | τοῦ Χ(ριστο)ῦ ἐκλησίας· | ἐνορχίζω ὑμᾶς | τὸν κλῆρον τὸν νῦ[ν] |κὲ τὸν [[ΤΟΥ]] ἐπερκόμε|νον κὲ πάντας τοὺς |ἐν τῷ γένῳ μου π(ατέ)ρα κὲ | υ(ἱὸ)ν κὲ ἅγι(ον) πν(εῦμ)α τὸν τά|πον κοσμήσατε *"Katolik ve apostolik kutsal Mesih kilisesi rahiplerinin anıtı. Şimdiki ve gelecekteki rahipler ve aileme mensup olan herkes, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına sizlere yalvarıyorum: mezarı süsleyin!".* *ICG* no. 619 (Philomenion/Akşehir): Βεσούλας διάκων |τῆς καθολεικῆς |κὴ ἀποστολεικῆς | ἁγείας τοῦ Θεοῦ ἐκλη|σείας ὑπὸ τὸν ἁγειώτα|τον ἐπείσκοπον Γρη|γόρειον ζῶν κὴ φρο|νῶν τὸ μημόριον τοῦ|το. ε[ἰ] δέ τις βουληθῇ | κακὴν χῖραν προσε|νένκην, εἰσχήσει | πρὸς Πατέραν καὶ Υ|εἰὸν κὲ Ἅγιον Πνεῦ|μα *"En kutsal piskopos Gregoreios'un yönetimindeki Katolik ve Apostolik Kutsal Tanrı Kilisesi'nin hizmetçisi (diakon) Besoulas, hayattayken ve bilinci yerindeyken bu mezar anıtını (inşa ettirdi). Eğer ki biri kirli elini (bu mezara) sokmayı isterse Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un huzurunda hesap verecektir".*

49 Breytenbach ve Zimmermann 2018, 709.

50 *ICG* no. 64.

51 Belke ve Restle 1984, 166 *s.v.* Gdanmaa; Breytenbach ve Zimmermann 2018, 349.

52 *ICG* no. 60-74, 76-88, 93, 1497, 1498.

53 Gdanmaa ve yazıtları hakkında daha fazla bilgi için bk. Breytenbach ve Zimmermann 2018, 349-364.

Tarihleme: Büyük olasılıkla İznik Konsili'nden (MS 325) sonra, 4. ve 7. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir[54].

Sonuç

Obruk Hanı'nda bulunan ve büyük bölümü Geç Roma ile Erken Bizans dönemlerine tarihlenen yazıtlar, bölgenin yalnızca Selçuklu Dönemi'nde değil, Geç Antik Çağ boyunca da önemli bir yerleşim ve geçiş güzergâhı üzerinde bulunduğunu göstermektedir. Selçuklu kervansarayının inşasında yoğun biçimde kullanılan devşirme mezar stelleri ve kilise mimari parçaları, özellikle Perta (Giymir) ve çevresindeki Hristiyan yerleşimlerle güçlü bir bağlantıya işaret etmektedir. Bununla birlikte, bu çalışmada yayımlanan bazı yeni yazıtlar, Obruk Hanı'ndaki epigrafik malzemenin yalnızca Perta kent merkezinden değil, Perta teritoryumu içerisindeki farklı yerleşimlerden veya daha uzak merkezlerden taşınmış olabileceğini düşündürmektedir. Missa adlı kadının kendini Pertalı diye tanıtması (no. 5), bu stelin Perta teritoryumundaki bir yerleşimde veya başka bir kentte bulunan bir mezara ait olabileceğini göstermektedir. Son yazıttaki *khorion* sözcüğü yer adı olmaksızın kullanılmış olmakla beraber, bu stel de Perta'nın bir köyünden (*kome*) veya daha uzak bir yerleşimden taşınmış olabilir.

Obruk Hanı'nın doğal su kaynağı yanında ve önemli bir antik yol güzergâhı üzerinde[55] bulunması, burada Selçuklu kervansarayından önce de yolculara hizmet eden bir konaklama veya kontrol yapısının var olabileceğini düşündürmektedir. Bölgeden ele geçen miltaşları ve yazıtlar, Roma Dönemi'nden itibaren bu güzergâhın aktif biçimde kullanıldığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Obruk Hanı, yalnızca Selçuklu Dönemi'ne ait bir kervansaray olarak değil, aynı zamanda Geç Antik Çağ boyunca yol ağı, kırsal yerleşim düzeni, taş dolaşımı ve Hristiyan epigrafisi açısından önem taşıyan çok katmanlı bir tarihsel merkez olarak değerlendirilmelidir.

No. 6'da geçen ve örneklerinin çok büyük çoğunluğu Suriye'den ve Levant bölgesinden gelen ama Lykaonia'da ilk kez görülen εὐμοίρι, οὐδὶς ἀθάνατος "huzur içinde ol, hiç kimse ölümsüz değil" ifadesi Lykaonialı Hristiyanların doğulu Hristiyanlarla etkileşiminin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Son yazıtta geçen "Katolik ve apostolik kutsal kilisesi" ifadesi, İznik ve Konstantinopolis konsillerinde şekillenen inanç esaslarının yazıtın geldiği yerleşim yerindeki Hristiyanlar tarafından da kabul gördüğünü göstermesi bakımından önemlidir. Bu çalışmada karşımıza çıkan yazıtlar, yalnızca taş dolaşımı ve devşirme kullanımına değil, aynı zamanda Lykaonia Bölgesi'ndeki Hristiyan toplulukların sosyal ve kurumsal yapısına ilişkin önemli veriler sunmaktadır. *Anagnostes, diakon* ve *presbyteros* gibi dini unvanların belgelenmesi, bölgede örgütlü bir kilise yapısının varlığını ortaya koymaktadır.

[54] Breytenbach ve Zimmermann 2018, 316.
[55] Ballance 1958, 225, 232; *MAMA* VIII, xiv; Belke ve Restle 1984, 100 ve 213 *s.v.* Perta; Breytenbach ve Zimmermann 2018, 226.

Bibliyografya

Alkan, M. ve İ. Işık. 2020. "Doğu Lykaonia'dan Yeni Hristiyanlık Dönemi Yazıtları." *Cedrus* 8: 531-545. DOI: 10.13113/CEDRUS.202026.

Ballance, M. H. 1958. "Roman Roads in Lycaonia." *AnatSt* 8: 223-234.

Belke, K. ve M. Restle. 1984. *Tabula Imperii Byzantini 4: Galatien und Lykaonien* (ÖAW Phil.Hist. Kl. Denkschr. 172). Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.

Breytenbach, C. ve Ch. Zimmermann. 2018. *Early Christianity in Lycaonia and Adjacent Areas: From Paul to Amphilochius of Iconium* (Ancient Judaism and Early Christianity 101; Early Christianity in Asia Minor 2). Leiden–Boston: Brill.

Dahari, U. ve L. Di Segni. 2009. "More Early Christian Inscribed Tombstones from el-Huweinat in Northern Sinai." *Man Near a Roman Arch: Studies Presented to Prof. Yoram Tsafrir*, Eds. L. Di Segni, Y. Hirschfeld, J. Patrich, ve R. Talgam, 125-141. Jerusalem: Israel Exploration Society.

Ertek, T. A. 2009. "Obruk Platosu'nda Devam Eden Obruk Oluşumları." *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi* 42(503): 66-71.

French, D. H. 2012. *Roman Roads and Milestones of Asia Minor. Vol. 3: Milestones, Fasc. 3.2: Galatia* (British Institute at Ankara, Electronic Monograph 2). Ankara: British Institute at Ankara.

ICG = *Inscriptiones Christianae Graecae: A Database of Early Christian Inscriptions.* Edition Topoi. (http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG).

I.Smyrna = Petzl, G. 1982. *Die Inschriften von Smyrna, Teil 1* (Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien 23). Bonn: Rudolf Habelt.

Kokkinos, N. ve K. D. Politis. 2022. "Two Greek Funerary Inscriptions from Zoara/Ghor As-Safi In Jordan (Early Byzantine Zoora)." *Jordan Journal for History and Archaeology* 16(1): 99-125. https://doi.org/10.54134/jjha.16.1.5.

LGPN = *A Lexicon of Greek Personal Names.* Oxford 1987 –

MAMA = *Monumenta Asiae Minoris Antiqua*, I-XI. London, 1928-2013.

Mitchell, S. 1993. *Anatolia. Land, Men and Gods in Asia Minor, Vol. 1: The Celts in Anatolia and the Impact of Roman Rule*. Oxford: Clarendon Press.

Németh, G. 2016. "Jesus in Ancient Pagan Magic: The Anna Perenna Drawings." *The Wisdom of Thoth: Magical Texts in Ancient Mediterranean Civilisations,* Eds. G. Bąkowska-Czerner, A. Roccati, ve A. Świerzowska, 43-48. Oxford: Archaeopress.

Oberhummer, R. ve H. Zimmerer. 1899. *Durch Syrien und Kleinasien. Reiseschilderungen und Studien*. Berlin: Dietrich Reimer (Ernst Vohsen).

Robert, L. 1960. *Hellenika. Recueil d'épigraphie, de numismatique et d'antiquités grecques, Vol. XI-XII.* Paris: Adrien-Maisonneuve.

Robert, L. 1965. *Hellenika. Recueil d'épigraphie, de numismatique et d'antiquités grecques, Vol. XIII: D'Aphrodisias à la Lycaonie*. Paris: Adrien-Maisonneuve.

Robert, L. 1978. "Documents d'Asie Mineure." *BCH* 102: 395-543.

SEG = *Supplementum Epigraphicum Graecum*, Leiden 1923 –

SGO III = Merkelbach, R. ve Stauber, J. 2001. *Steinepigramme aus dem griechischen Osten, vol. 3: Der "Ferne Osten" und das Landesinnere bis zum Tauros*. München – Leipzig: K.G. Saur.

Zgusta, L. 1964. *Kleinasiatische Personennamen.* Prag: Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften.